

Financiële consequenties externe inhuur:
Kostensoort: Externe inhuur
Bedrag:

Financiële consequenties opdracht/uitbesteding:
Kostensoort: Uitbesteding
Bedrag: Bedrag_uitbesteding

Gedeputeerde
2021
belast met
behandeling: mevr. Drs. A. Pijpelink

Vergadering PS: 17 december

Nr:
Agenda nr:
Vergadering GS: 9 november 2021
Nr: 100190

Onderwerp: Waterdunen

Aan de Provinciale Staten van Zeeland

Samenvatting:

Met het onderliggende voorstel wordt de GREX Waterdunen 2021 financieel afgesloten per 31 december 2021. Aan de hand van een aangepaste planning wordt inzicht geboden hoe de realisatiefase van het project Waterdunen wordt afgerond en de nazorgfase wordt gestart. Tevens wordt voorgesteld om het huidige vastgestelde financiële kader te handhaven voor de resterende looptijd van het project, zodat het resterende financiële budget ingezet kan worden voor de afronding van het totale project incl. de nazorgfase.

Wat willen we bereiken?

Zeeland profileert zich als de provincie met Land in Zee, waar het gaat om het samenspel tussen land en water. Waterdunen is bij uitstek een project waarin die interactie tussen water en land tot uitdrukking komt. Het gaat hier om een innovatief project in West Zeeuws-Vlaanderen, waarin verschillende doelstellingen van verschillende belanghebbenden gezamenlijk ten uitvoer worden gebracht en waarbij de regio een impuls krijgt.

De aanleiding lag in de noodzakelijke kustversterking, om het gebied te beschermen tegen hoogwater. West-Zeeuws Vlaanderen was immers één van de zwakke schakels langs de kust. Door deze noodzaak te koppelen aan andere belangen ontstaat meerwaarde. Door de invulling met een uniek gedempt getijdengebied draagt Waterdunen bij aan de landelijke doelstelling voor natuurherstel in de Westerschelde en wordt gezorgd voor een versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Investerings in voorzieningen voor toeristen (zowel om te verblijven, als om het gebied te bezoeken) zorgen voor economische spin-off voor de regio. Zo komen het stimuleren van de economie, het versterken van de kust en de verbetering van de omgevingskwaliteiten zoals natuur, landschap, cultuurhistorie en de leef- en recreatieomgeving allemaal samen in een gebied. Daarmee is Waterdunen een icoon voor Zeeland en het voorbeeld van de nieuwe manier waarop Deltawerken, passend bij aard en karakter van Zeeland, worden ingevuld.

Vijf partijen

Er werken vijf partijen mee in het project. Molecaten is de ondernemer die investeert in een recreatiepark. Het waterschap Scheldestromen draagt zorg voor de kustversterking. Alleen al met de investeringen van deze partijen -die overigens niet zichtbaar zijn in de GREX- zijn honderden miljoenen gemoeid. Stichting Het Zeeuwse Landschap (HZL) wordt beheerder voor het zilte natuurgebied. De gemeente Sluis is betrokken vanwege de economische belangen van de regio. De provincie voert de regie over het project.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het unieke van het project Waterdunen is dat in één programma verschillende doelstellingen van verschillende partners worden samengebracht en gecombineerd voor een maximaal maatschappelijk effect. Een forse investering in het gebied, om structurele economische baten te realiseren voor een regio die dat hard nodig heeft, vanwege afnemende werkgelegenheid in andere sectoren zoals landbouw en visserij. Uitvoering geven aan de dubbeldoelstelling van het project Zwakke Schakels: kustversterking én verhoging van de ruimtelijke kwaliteit; door een breed duingebied is het achterland beschermd tegen overstromingen. Bijdragen aan de doelstellingen voor natuurherstel, zodat elders minder ontpoldering nodig is en zodanige getijdennatuur realiseren, zodat als het ware een Europese "luchthaven" voor trekvogels ontstaat. Het natuurgebied zodanig realiseren, dat toeristen die er verblijven of het gebied bezoeken, die vogels ook kunnen zien en de werking van het getij in een landschap van schorren, kreken, zand- en slikplaten kunnen beleven. Dit alles maakt Waterdunen een landelijk voorbeeldproject op het gebied van innovatieve gebiedsontwikkeling.

Figuur 1: Bezoekersdag Waterdunen, opening eerste wandelpad, 9 oktober 2021

Wat doen we daarvoor?

Omdat er veel partijen betrokken zijn en verschillende belangen op elkaar moeten worden afgestemd, hebben Provinciale Staten in 2010 besloten de regie op zich te nemen voor de realisatie van Waterdunen.

Gebiedsontwikkelingsproject

Waterdunen is een gebiedsontwikkelingsproject waarvoor in 2010 een financieel en een planologisch kader is vastgesteld. Deze kaders bevatten uitgangspunten en randvoorwaarden (zoals het inpassingsplan, exploitatieplan en beeldkwaliteitsplan) maar datgeen wat uiteindelijk wordt gerealiseerd is een proces van samenwerking tussen de partners en belanghebbenden. In die zin was er sprake van een brede scope, waarbinnen de essentiële kenmerken, de doelstellingen (kustversterking, natuurherstel en een recreatieve impuls) van het project, wel steeds overeind zijn gebleven.

Via (onder meer) de jaarlijkse vaststelling van de GREX en voortgangsrapportages bent u steeds op de hoogte gehouden van de voortgang van het project.

Keuze in 2016

In februari 2016 constateerden wij dat bij de inzichten van dat moment ook de noodzakelijke onderdelen niet binnen een sluitende GREX konden worden gerealiseerd zonder aanvullende financiële inspanningen van de partners. In 2016 heeft u de scope van Waterdunen opnieuw vastgesteld. Daarbij is gekozen om de essentiële kwaliteiten van het project, die het zo uniek maken, in stand te laten. Die essentiële kwaliteiten hebben betrekking op de toegankelijkheid van het gebied voor toeristen en bezoekers, het veilig in- en uitstromen van zout water, het realiseren van estuariene natuur die voldoet aan de gestelde eisen (ook in verband met bijdragen van derden zoals het Natuurpakket Westerschelde). In 2016 is een duidelijke knip

aangebracht tussen de uitvoering en het beheer van Waterdunen. De GREX heeft betrekking op de werkzaamheden die behoren tot de uitvoering. In de afgelopen jaren hebben wij u voorgesteld om de inhoudelijke scope van de uitvoering en daarmee ook de knip tussen uitvoering (realisatiefase) en beheer (nazorgfase) ongewijzigd te laten.

In dit statenvoorstel stellen we voor om de knip tussen uitvoering en beheer los te laten. Zodoende worden de werkzaamheden ten aanzien van het beheer alsnog onderdeel van (het vervolg van) het project. De nazorgfase is dan ook conform het Handboek projecten en programma's de laatste fase van het project.

Keuze in 2022

Op basis van de actualiteit en de GREX van Waterdunen stellen wij u voor om het in 2016 gemaakte onderscheid tussen uitvoering en beheer grotendeels los te laten en de kosten van het toekomstige beheer van Waterdunen alsnog ten laste van het projectbudget voor Waterdunen te brengen. Dit voorstel is ingegeven door de gesprekken met alle partners over de grondoverdracht en het toekomstig beheer van Waterdunen. Als toekomstig beheerder van Waterdunen heeft HZL aangegeven om, in samenhang met de grondoverdracht van de nog bij de provincie in beheer zijnde gronden voor natuur, een (financiële) afspraak te willen maken over het beheer voor de inlaatkreek en de zandvang. Het beheer van de inlaatkreek en zandvang is conform het besluit van 2016 onderdeel van het beheer van Waterdunen (nazorgfase) en daarmee geen onderdeel van de huidige scope van het project Waterdunen. Echter om het beheer op de lange termijn ook op een goede manier te waarborgen is het noodzakelijk om hierover afspraken te maken bij de grondoverdracht met de toekomstig beheerder. Om die reden stellen wij voor om de scope te wijzigen.

Planning en fasering voor het vervolg van het project

De afgelopen jaren heeft de Provincie Zeeland Waterdunen aangelegd (inclusief de financiering van de getijdenduiker), met uitzondering van de werken aan de kustversterking. Net voor de zomer 2021 is de aanleg van de recreatiepaden met bijhorende informatievoorzieningen op het toekomstig terrein van HZL van start gegaan. Het westelijk deel van de recreatiepaden is inmiddels opengesteld voor het publiek. De resterende werkzaamheden lopen door tot december 2021. De provincie Zeeland zal in december 2021 de gronden overdragen aan Molecaten, zodat zij kan starten met de realisatie van het recreatiepark. Voor het vervolg van het project in januari 2022 maken we conform het Handboek projecten en programma's onderscheid in de realisatiefase en de nazorgfase. De laatste activiteiten in de realisatiefase zijn voornamelijk de grondoverdracht aan HZL en de oversteek voor de parkeerplaats aan de Puijendijk.

De formele afsluiting van de realisatiefase in het project Waterdunen wordt verwacht 31 september 2022. Hierbij dient te worden opgemerkt dat onderdelen van de voorbereiding van de nazorgfase al starten in januari 2022 door de voorbereiding van de grondoverdracht naar HZL. In de nazorgfase zal de huidige projectstructuur gefaseerd worden afgebouwd, zal in overleg met de partners het beheer van het gebied worden opgestart en zal de Provincie deze nazorgfase gebruiken voor de provinciale monitoringsverplichtingen en de (financiële) afwikkeling en verantwoording van het project. De aanpassing van de getijdenduiker door Waterschap Scheldestromen zal naar verwachting in 2022 plaatsvinden. De afwikkeling van de provinciale bijdrage aan het Waterschap voor de aanpassing van de getijdenduiker is onderdeel van de nazorgfase. Bij het doen van aanpassingen zal rekening worden gehouden met de waterveiligheid en de (ecologische) doelstellingen van Waterdunen. De belangen van de directe omgeving zijn hierbij gewaarborgd.

GREX wordt meerjarige projectbudget Waterdunen

Van een formele grondexploitatie (GREX) is geen sprake meer, nu de levering aan Molecaten in december 2021 plaatsvindt. Daarmee kan de huidige GREX Waterdunen worden beëindigd per 31 december 2021. Omdat afgezien van een aantal afrondende werkzaamheden in 2022 voor het natuurgebied, de nazorgfase in 2022 van start gaat, wordt voorgesteld de resterende financiële middelen in de GREX om te zetten naar een meerjarig projectbudget. Gelijktijdig wordt voorgesteld om de scope te wijzigen zodat de nog openstaande beheerafspraken rond

zandvang en inlaatkreek onderdeel gaan uitmaken van het project en het bijhorende meerjarig projectbudget Waterdunen. Dit is ook mogelijk gezien de stand van het budget.

Toekomstig beheer en onderhoud

Op hoofdlijnen is duidelijk dat beheer en onderhoud na de grondoverdracht aan de projectpartners toekomt. De Provincie behoudt geen eigendom in Waterdunen. Met de nieuwe eigenaren is afgesproken dat zij verantwoordelijk zijn voor het beheer van hun eigendom. Uw Staten zijn in de vergadering van 7 december 2018, bij de behandeling van de GREX 2019, reeds geïnformeerd over de opzet en gehanteerde werkwijze.

In de afgelopen periode is het beheer met de partners verder uitgewerkt en deels geëffectueerd. Inmiddels berust het eigendom en beheer van de waterkering, de getijdeduiker, de omleidingssloot en de omliggende plattelandswegen rond Waterdunen bij het waterschap Scheldestromen. Begin december 2021 zijn de gronden door de provincie geleverd aan Molecaten. Voor het beheer en onderhoud van het recreatieterrein geldt dat de recreatieondernemer verantwoordelijk geworden is. De gemeente Sluis was al eigenaar en beheerder van de nieuw aangelegde parkeerterreinen aan de Walendijk en de Puijendijk.

De laatste stap in de realisatiefase betreft de aanleg van een voetgangersoversteek aan de Puijendijk en de grondoverdracht aan HZL. Met HZL is het gesprek hierover reeds van start gegaan. Het gaat niet alleen over het beheer van het natuurgebied maar ook over het beheer van de inlaatkreek en de zandvang, afspraken die tot nu toe nog open staan. Voor het natuurbeheer zal HZL een jaarlijkse beheervergoeding van de provincie ontvangen (SNL). Voor de recreatieve voorzieningen zal HZL –vanaf het moment dat het park Molecaten in gebruik wordt genomen– een jaarlijkse vergoeding van de gemeente Sluis ontvangen. HZL stemt in principe in dat ook het eigendom en beheer van de inlaatkreek en zandvang bij HZL komen op voorwaarde dat er gelijktijdig financiële afspraken gemaakt zijn over de kosten van het toekomstig beheer en onderhoud van de inlaatkreek en de zandvang.

Met de partners gemeente, waterschap, Molecaten en HZL is afgesproken dat de projectstructuur (stuurgroep en projectgroep) na de realisatiefase wordt opgeheven en dat de afstemming over het beheer plaats zal vinden via een beheerplatform. In de komende periode zal de Provincie deze overgang begeleiden en deel nemen aan het beheerplatform.

Scopewijziging

Omdat het beheer voor de lange termijn van de zandvang en inlaatkreek nu geen onderdeel is van de huidige GREX Waterdunen, maar als risico is opgenomen in de provinciale begroting (paragraaf weerstandsvermogen), dient dit formeel via een scopewijziging te worden besloten door uw Staten.

Na de grondoverdracht aan HZL, die voorzien is uiterlijk 30 september 2022, heeft de provincie geen eigendom meer in Waterdunen en zijn de partners in Waterdunen aan zet om hun plannen te realiseren. Voor de provincie eindigt dan de realisatiefase. In bijlage 1 zijn de werkzaamheden die horen bij de afronding van de realisatiefase en bij de nazorgfase op hoofdlijnen beschreven.

Status groot project

Volgens het handboek grote projecten geldt voor het project Waterdunen de status 'groot project'. Dit houdt onder meer in dat we uw Staten driemaandelijks informeren over de stand van zaken van het project via de voortgangsrapportages grote projecten. Dit willen we in stand houden.

Wat zijn de klimaateffecten?

Voor dit voorstel zijn de klimaateffecten niet inzichtelijk gemaakt.

Wat mag het kosten?

Het totale projectbudget voor Waterdunen bedroeg circa € 90 miljoen. Voorgesteld wordt om de GREX 2021 per 31 december 2021 af te sluiten en het resterende budget beschikbaar te stellen als meerjarig projectbudget voor de afronding van het project Waterdunen.

Voor de periode 2021 t/m 2024 is in de huidige GREX 2021 het financieel kader vastgesteld voor groen op € 7,55 miljoen. Hiervan verwachten we in 2021 € 1,69 miljoen te besteden (voor de afronding van overdracht aan Molecaten en de werkzaamheden in het gebied voor groen), in 2022 € 3,63 miljoen (o.m. voor monitoring, aanleg oversteek Puijendijk, afkoop beheer en afronding getijdeduiker), in 2023 € 2,14 miljoen (o.m. voor monitoring, afronding getijdeduiker, onvoorzien) en in 2024 nog € 0,09 miljoen (o.m. voor monitoring).

Samenvatting begrotingswijzigingen		2021	2022	2023	2024
doelstelling 010101 Waterdunen	Lasten	€ -6.369.164	€ 4.382.708	€ 1.997.094	€ -20.208
	Baten	€ 1.000.000	€ -1.000.000	€ 4.785	€ 4.785
	Saldo	€ -5.369.164	€ 3.382.708	€ 2.001.879	€ -15.423
Toevoeging reserve naar 00218		€ 5.369.164			
Onttrekking reserve van 00218			€ -3.382.708	€ -2.001.879	€ 15.423
Saldo		€ -	€ -	€ -	€ -

De beheersing van het meerjarig projectbudget zal meelopen met de reguliere planning- en control cyclus van de provincie, via de begroting en begrotingswijzigingen, voor- en najaarsnota en de jaarstukken.

Als gevolg van de keuze die nu voor ligt zal de eerder aangebrachte knip tussen uitvoering en beheer vervallen. Daarmee vervalt ook het risico Waterdunen beheer dat nu is opgenomen in de provinciale risicoparagraaf. Naar verwachting heeft dit een positief effect op het provinciaal weerstandsvermogen.

Financiële consequenties externe inhuur: geraamd op Externe_inhuur (kostensoort inhuur_Kostensoort)

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig bijgevoegd ontwerp-besluit.

Gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Ontwerpbesluit

Onderwerp:

Waterdunen

De staten der provincie Zeeland,
gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 9 november 2021, nr. 100190;

besluiten:

- in te stemmen met de afsluiting van de GREX 2021 Waterdunen;
- in te stemmen met het verlengen van de looptijd van de realisatiefase van het project tot en met 30 september 2022 en de start van de voorbereiding van de nazorgfase op 1 januari 2022 met de afronding van de nazorgfase, en daarmee het grote project Waterdunen, op 31 december 2024.
- in te stemmen met het handhaven van het financiële kader van Waterdunen, dit om te vormen naar een meerjarig projectbudget en de middelen in de tijd te beschikken over 2021 t/m 2024 via de 14e begrotingswijziging 2021 en 5^e begrotingswijziging 2022 e.v.
- in te stemmen met het opheffen van de knip tussen de uitvoering en het beheer van Waterdunen en daarmee de beschreven scope van het project Waterdunen behorende bij de meerjarige projectbegroting (bijlage 1) vaststellen.